

Szerkesztőségi iroda:
Nagybcskerek, Zápolya-u. 1.
Minden közlemény intézendő

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybcskerek, Zápolya-u. 1.
Minden közlemény intézendő

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.
Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

Előfizetési árak:
Egész évre — — — 24 K.
Félévre — — — — 12 K.
Negyedévre — — — 6 K.
Egy hóra — — — — 2 K.
— Egyes szám ára 8 fillér. |

Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtat-
nak el. Azonkívül az összes
hirdetési irodákban.

Megjelenik vasár- és ünne-
pnapok kivételével mindennap
délután 5 órakor. ■■■■■■

Nagybcskerek, 1912.

XLI. évfolyam 54. szám.

Szerda, március 6.

A véderő provizórium.

— márc. 6.

Az a provizórikus megoldás, melyet Justh Gyula február 19-ikén felolvasott párthatározatában proklamált és amelyért pártja változatlan, sőt fokozódó lelkesléssel, cinizmussal, a parlament rendjét, tekintélyét lábbal tapodva, ország érdekeit, hitelét vérgigéig sértve folyik, egyike a legmonstruózusabb terveknek, melyek valaha a magyar államiséget, a monarchia biztonságát, a közönséget és a dinasztia veszélyeztetették. Ezt a tervet egy katonai forradalmi párt főzte ki, a király és a trónörökös ellen. Ugyanaz a párt az, mely a múlt év végén háboruba akarta kergetni a monarchiát. Ezzel a megoldással csak látszólag szolgálják a hadsereg érdekeit. Mert igaz, hogy jelenleg nagyobb ujoncfelnevelést és nagyobb pénzügyi terheket követelnek, mint a végleges véderőreformban. De az ideiglenességgel megakadályozzák a véderő szerves és nyugodt fejlesztését és azt a nyugalom és biztonságot, melyet a hadsereg felelős vezetőinek a végleges megoldás nyujtana.

De ha veszedelmes a provizórium a hadsereg szempontjából, végzetes és kiszámíthatatlan romboló hatással lenne a két állam belső békéjére, a monarchiára és közösségre. A két éves szolgálat a katonai perrendtartás reformjának elmaradása mérhetetlen izgalomba hozná mindkét állam népeit. A magyar követelések, a szolgálati nyelvre vonatkozó megoldás visszautasítása megakadályozná, hogy végre ezek a kérdések hosszú küzdelmek után megnyugodjanak. A nemzeti érzések brüszk semmibevevése teljes erővel lángrobbantana az elhamvadott tüzeket és irtózatosan felkavarná az ország nyugalomát. De ez a provizórium egyben a választójogi reform végtelen elodázását jelenti. Az elkeveredés a néprétegek és osztályok között, mely e kérdésben már most is rendkívül nagy, állandóvá válnék és beláthatatlan veszedelmeket rejtene magában.

Ez a provizórium a monarchia külső védelmének megköcskötését, belső békéjének teljes feladását jelentené. Állandó hárcot jelent a két állam között, a népek és osztályok között. Szinte beláthatatlan azok a veszedelmek, melyeket ez a terv a külső és belső politikára zudítana. A katonai forradalomnak ezt az aknamunkáját itt Magyarországon egy párttörődék függetlenségi és 48-as jelzőszavak alatt támogatja. Ez a támogatás az egyetlen ereje ennek a király és a trónörökös akarata ellen szőtt sötét összeesküvésnek. Ha ez a támogatás megszűnik, akár azért, mert a Justh-párt jobb belátásra tér, vagy azért, mert a

magyar parlament napról-napra fokozódó haragja végre ellenállhatatlan erővel utóléri, nemcsak az egész ország, de az egész monarchia is fel fog lélegzeni. Az obstrukció megszűnése az ország felszabadulását fogja jelenteni.

HIREK.

Máról

hoinapra.

Torontálvármegye monografiája. — Jankó Agoston alispán előszava.

— márc. 6.

Lapunk tegnapi számában már hirt adtunk arról, hogy megjelent Torontálvármegye monografiája. E rovat írójának nem feladata kritikailag foglalkozni a művel s csupán mint eseményt jegyezni föl s néhány impresszióját mondja itt el. Kétségtelen, hogy szükség volt erre a munkára, mert mint azt a vármegye alispánja a monografiához írt előszavában igen helyesen kifejti, a munkából egy összefoglaló képet kapunk, amelyet magunk elé állítva jobban meg tudjuk bíráltni helyzetünket, könnyebben elkerülhetjük a hibákat s könnyebben rátalálhatunk a helyes útra, amelyen tovább haladni kell. Lehetnek a munkának kisebb gyöngeségei és hibái, de ilyenek minden munkánál előfordulnak. Előnyei azonban jóval nagyobbak, semhogy örömmel ne köszöntsük, hogy ilyen összefoglaló, a vármegye múltját, jelenét és minden viszonyait világosan, könnyen áttekinthetően és hűen feltüntető munkához jutottunk. Örömmel töltheti el ez a munka a vármegye vezetőit, közéletének irányítóit, munkásait és minden lakosát, mert azt látjuk belőle, hogy Torontálvármegye gazdasági és szellemi kulturája ma legalább is azon a fokon áll, mint bármelyike azoknak a vármegyéknek, amelyek ezer éven át kevésbé háborgatva nyugodtabban és békésebben fejlődhettek.

Teljes mértékben aláírhatjuk e mellett azonban ugyancsak a vármegye alispánjának előszava végén foglalt azt az észrevételét is, hogy ez a hatalmas vármegye itt a végeken az államkormányzat fokozottabb gondoskodására volna méltó, sőt a fokozottabb gondoskodás éppen állami érdekből egyenesen szükséges volna.

Sulyos igazság és bizony a legkomolyabban kellene ezt megszívlelnie az intézőknek, hogy ha a állam a vármegye közlekedését kellőképpen fejlesztené, ha nagyobb kulturális intézményeket és közgazdasági vállalatokat segítene teremteni, melyek által nagyobb tekintélyt és erőt állíthat ki az ország határára a

Balkán felé, amerre politikai és gazdasági érdekei irányítják, akkor Torontálvármegye igazán erős határőrvé válnék gazdasági és kulturális téren egyaránt.

Most pedig adjuk itt Jankó Agoston alispánnak nagyérdemű, elmélyedő s a mellett költői szárnyalású előszavát a monografiából:

Torontálvármegye közönsége kötelességét teljesítette, midőn megírta a vármegye monografiáját, mert a meglévő állapotoknak és azok történetének ismerete elkerülhetetlenül szükséges ahhoz, hogy haladásunk folyamatát megbíráshassuk és annak irányítására befolyást gyakorolhassunk.

Tükürt tart e monográfia a vármegye szemé elé, melyben világosan megláthatjuk magunkat. Gyakran bele kell tekintennünk e tükörbe, mert különben a természetes lassu fejlődésnek csak ösztönöszerű tényezői maradunk és nem lehetünk az állami és társadalmi tervszerű haladásnak öntudatosan közreműködő munkásai.

Szükségük van tehát e könyvre nemcsak azoknak, akik a közélet terén, annak irányító és működő szerveiként szerepelnek, de szükségük van magának a közönségnek is, mely a vármegye társadalmának egyetemét alkotja, mert a jelemek és a származási folyamatnak alapos ismerete tanít meg bennünket az összehasonlításra; ezáltal tudjuk helyzetünket megbíráltni, ez teszi lehetővé, hogy a hibákat elkerülve, abban a nagy és állandó küzdelemben, melyből az egyén, az állam és a társadalom élete áll, a helyes irányban haladhassunk és a szükséges erőt kifejthessük.

A történelem a legmegbízhatóbb utmutató. A múltnak tanulása, a jövő sikerének biztosítója.

Olvasgatván a monografiát, örömmel látjuk, hogy vármegyénk a gazdasági és szellemi kulturának ma ugyanazon a fokon áll, mint bármelyike azoknak a vármegyéknek, amelyek ezer éven át kevésbé háborgatva, az ősi alapon nyugodtabban és békésebben fejlődhettek. Mi tehát aránylag igen gyorsan haladtunk és nagyon sokat fejlődöttünk; hiszen Torontálvármegye története alig 200 éves.

Præhistorikus, népvándorlási, valamint honfoglalási emlékeink bizonyára igen tanulságosak; sok érdekeset mond el nekünk a történelem a mohácsi vész megelőző időkből is. Itt volt szent Gellért püspöknek, a kereszténység első magyar apostolának székhelye. A csanádi főiskola, az egresi és az aracsai apátságok a szellemi kulturának forrásai valának. Sok előkelő, hatalmas magyar családnak volt a torontáli síkokon birtoka és otthona. Élénk hadiélet is folyt itt, amidőn a Hunyadiak diadalmas hadai állottak őrt a Duna mentén és védelmezték Európát a keleti barbárok hordái ellen. De mindez csak homályos emlék már, mert a mohácsi vész után a török tabula rasat csinált itt. A városok és községek elpusztultak és a régi lakosok közül senki sem maradt meg. Ami élet, ami kultura itt volt, amit a honfoglaló magyarok itt találtak és amit egy félezredév alatt al-

Eredeti müncheni „Salvator-sör” naponta friss csapolás. Ezenkívül Dreher Korona-sör MARCOIN JENŐ, kaszinó-vendéglő.

is állandóan csapon van.

kottak, azt a tatárok és a törökök mind elpusztították; eltépték azt a fonalat, amelyen a jelen a multtal összefügg és elvágták azt az életeret, amelyen a jelen a multból táplálkozik. A mi régi emlékeink tehát nem forrásai mai állapotainknak és a mi történelmünk tulajdonképpen csak Temesvár visszafoglalásával, vagyis az 1716-ik esztendővel kezdődik.

Pusztaság volt ez a vidék, mikor a törököt innen kiűzték; legnagyobb részét egészségtelen mocsarak, sűrű bozótok és elvadult erdők borították el és e területen csupa ellenséges, laza erkölcsű nomád, balkáni gyülemező nép kalandozott csenevész marháival és sertés-kondáival. Valóságos népvándorláskori kép.

A visszafoglalt területeken az osztrák kormányzat nagy eréllyel, fáradsággal és költséggel törekszik a természeti viszonyokat kedvezőbbé tenni és idegen országokból, különféle nemzetiségű népekkel telepíti be e vármegye területét. Elismerést érdemlő buzgalommal és elég bölcseséggel működik, de úgy rendezi be e vidéket, mint idegen provinciát, mintha az soha Magyarországhoz nem tartozott volna; teljesen figyelmen kívül hagyja a magyar államformát, nem törődve az országnak e területekhez való igényeivel.

Sokat, rendkívül sokat tett a katonai kormányzat az alatt a 63 év alatt, mely időn át e vidék igazgatását vezette; de az idegen kormányzat nem abban a tudatban dolgozott, hogy Magyarországnak a javára működnek, hanem csupán az volt a célja, hogy a törökök ellen erős határvidéket, ellentállásra és védelemre képes osztrák provinciát teremtsen.

Mikor azután 1779-ben, a régi vármegyék visszaállításával, a „Temesi Bánság” nevű provinciát megszüntették, e vidék minden volt inkább, csak magyar nem.

Az osztrák katonai kormányzattal betelepített népek idegenek voltak és nem szerették, sőt valósággal gyűlölték a magyart; a magyar alkotmányos rendszert pedig, mely nekik új és idegen volt, bizalmatlanul fogadták és nem látták abban érdekük és jólétük biztosítását.

Pedig ez a magyar alkotmányos kormányzat, — ugyszólván ellenséges területen — féltékenységgel és bizalmatlansággal küzdve, csak a saját erejére hagyatva és nem támogatva az állam erős anyagi hatalmától, igen nagy feladatra volt hivatva: folytatni és fejleszteni a gazdasági haladást és politikailag is Magyarországhoz csatolni és magyarrá tenni e vidéket.

Es a vármegye dicsőségesen megfelelt e kettős feladatának. Pedig nem állott rendelkezésére az a nagyszámu tekintélyes nemesség, mely az ősi magyar vármegyékben az önkormányzatot oly souverain hatalommal intézte, hanem néhány magyar nagybirtokos és lelkes gazdatisztjukon kívül, csak csekély számu és leginkább új, kisebbségű nemességgel, jórészt a magyar tisztviselők erejére támaszkodva végezte nagy feladatát, még pedig a legszebb sikerrel, mert nemcsak, hogy folytatni tudta a gazdasági élet fejlesztésére való tevékenységet, hanem megbékítette, megnyerte és meghódította e népet, úgy, hogy a földrajzilag Magyarországhoz kapcsolt vidéket csakhamar politikailag is odaforrasztotta.

Magyar, német, szerb, román, tót, horvát és bolgár békés egyetértésben él ma itt, sőt vetélkedve munkálkodik a vármegye anyagi és szellemi felvirágoztatásán. Rég feledve van, még a volt nagykikindai kerület területén és az alig 40 évvel ezelőtt polgárosított katonai Határvidéken is, az exterritoriális, a külön privilégiumos állapot, és nincsenek ma már különválásra törekvő vágyak. Bár a népességnek csak 20%-a fajmagyar, de azért a vármegye összes lakossága, minden nemzetisége ósztintán lát van hatva attól a tudattól, hogy Magyarország a hazája, hogy a magyar nemzetnek alkotó része és hogy a magyar imperium, a magyar kultúra az, mely ez ország minden lakosának jólétet biztosít.

Torontálvármegyének más a képe, más a jellege, mint a régi, az ősi magyar vármegyéké, mert másfajú népek lakják. Hétféle nemzetiség és faj él itt jelentékeny számban egymással keverve.

Valósággal mintagyűjteménye e vármegye az országban előforduló nemzetiségeknek, akik között, ha anyanyelvük érvényesítése tekintetében vannak is

néhá kivánságok és törekvések, de azért komoly nemzetiségi mozgalmak itt nincsenek.

Hiába szól a „Kraljevity Markó” legendája Szerbia hegyei felől, hiába pendítik meg olykor-olykor rajongó Alldeutsch ábrándozók a „Wacht am Rhein” dallamát, arra csak a romantikus hajlam ad itt-ott gyenge visszhangot; de a szívek és a lelkek érintetlenül maradnak, mert azokat már hatalmába ejtette a magyar föld és annak magyar levegője. A politikai rajongók kivándorlási kísérletei igazolják, hogy akik ennek a földnek terményein táplálkoznak, aki ennek levegőjét szívták, nem találtak többé otthon sem Szerbia bércsei, sem pedig Nagy-Németországnak hatalmas kultúrával dicsekvő falai között, hanem visszavágyódnak, visszatérnek ide és megnyugodnak itten, ahová szenvedéseiknek és örömeiknek immár kétszázados emlékei fűzik őket.

Az etnografiai változatosság bizonyára érdekessé és színessé teszi a vármegyét, de nem zavarja a nép együtartozóságának érzését és legkevésbé sem áll utjában a magyar állameszme terjedésének és megerősödésének. A sokféle nép keveredésének bizonyára megvannak a biológiai előnyei is, de különösebb és közérdekű hatása abban nyilvánul feltűnően, hogy itt a gondolkodásmódban és a felfogásban bizonyos amerikai liberális szellem uralkodik és hogy minden újítás és minden irányu fejlődés iránt nagy a fogékonyság.

Ugy hívták Torontált, hogy a „Nábobok vármegyéje”. Ez annyiban meg is felelt a valóságnak, hogy régebben igen sok volt itt a latifundium; ma azonban már csak 12 olyan földbirtokos van itt, aki 10.000 koronát meghaladó egyenes állami adót fizet, mert csak a legutóbbi 10 esztendő alatt is több mint 100.000 holdnyi nagybirtokot parcelláztak. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a nábobok elszegényedtek, hanem azt, hogy a kisbirtokos-osztály vagyonsodott meg és igyekszik bármily áron földet szerezni.

Akár szélteben, akár hosszában járja végig az ember e vármegyét, a népes falvak, a rendesen megművelt földek, a jól öltözött, piros-pozsgás, erőteljes parasztok, a szép, formás lovak és a jól táplált igavonó állatok, amelyek az ember szeme elé kerülnek, már messziről elárulják, hogy itt jólét van; a nép derült vidámsága pedig megelégedésről tanuskodik.

Ennek a jólétnek forrása elsősorban az az áldott termőerejű föld, mely Torontálvármegye rónáit alkotja és amely még a kezdetleges és hiányos gazdálkodás mellett is mindenkor megadta birtokosának a kényelmes megélhetés lehetőségét; de bizonyára hozzájárul lakosságának az életrevalósága is, amit a különféle fajok és nemzetiségek egymással való versengése kétségtelenül fokoz és amely akkor fog majd teljesen érvényesülni, ha a közlekedési eszközök szaporodása és a gazdasági élet nagyobb fejlődöttsége a különféle fajok érintkezését és keveredését gyakoribbá teszik.

Ez az áldott föld a nagy magyar alföldnek a déli nyulványán, ahol ugyanaz a délibáb ringatózik, mint amely a hortobágyi pusztán vagy Keskemét tanyái közt játszik, egyenlőkké teszi a vágyat, a gondolatot és a törekvéseket is és öntudatlanul átalakítja az érzést, a jellemet; az idők folytán magyarrá változtatja az idegent és akaratlanul is kifejleszti benne a ragaszkodást a földhöz, melyen bőlesője ringott és azon intézményekhez, melyek a hazaszeretet szent érzését táplálják.

Hogy azonban e vidék ily rohamos fejlődése és a gazdasági jólét mai foká oly rövid idő alatt elérhető volt, hogy e nemzetiségi conglomeratum egységes politikai néppé, hogy e vidék a közös célra törekvő és egyesített erő kifejtésére képes, nemzeti öntudatu honpolgárok földjévé válhatott, ez már leginkább a magyar faj államalkotó erejének és uralkodásra hivatott képességeinek tulajdonítható.

Hogy pedig ez a faj ily eredményeket tud elérni és uralkodó hatalmát ily sikeresen tudja érvényesíteni, dicséretére szolgál alkotmányos intézményeinek is; fényes bizonyíték ez a vármegyei adminisztráció önkormányzati rendszerének helyes működése mellett, mely itt igazán

nehéz viszonyok között állotta meg a helyét.

Ha valahol, úgy bizonyára itt, ahol ritkaság volt a magyar, itt a különféle idegen érzelmi nemzetiségek között, kiket sem közös mult, sem közös tradíciók és küzdelmek emléke nem fűzött a magyar hazához, itt talán indokolt lett volna az állami központi abszolút igazgatás a nép erőszakos átalakítására, a magyar imperium tekintélyének megerősítése és az állami akarat érvényesítése végett.

Es ime, a néhány lelkes magyar nemesből álló törvényhatósági bizottság és a tisztviselők is elvégezték ezt a munkát, csendben, békésen és alaposan, úgy, hogy mire a népjogok általánossá való tételével a nép szélesebb rétegei is részesei lettek az önkormányzati tevékenységnek, a különféle nemzetiségekből álló vármegyei közgyűlés már egységes célok és közös érdekek szolgálatában nemzeti és felekezeti különbség nélkül, teljes önzetlenséggel működik közre.

Ha tehát e monografiát lapozgatjuk és a régi állapotokat a mostaniakkal összehasonlítjuk, nem tagadhatjuk meg elismerésünket alkotmányos önkormányzati rendszerünkötől és látva a rövid idő alatt elért nagy fejlődést és haladást, megszilárdul hitünk nemzetünk életképessége és fajunk történelmi hivatása iránt.

Látva azt, hogy miként alakulnak át az idegen nemzetiségek a magyar imperium hatalma és a magyar kultúra termékenyítő hatása alatt, miként lesznek ellenségeink barátaink, hogyan hódít nyelvünk, miként válnak a legkülönbözőbb fajú honpolgárok testvérekké, újabb erőt nyerünk a munkálkodásra, buzdítást arra a küzdelemre, mely immár hazánkat nem csupán a bajtól és szenvedéstől védelmezi, hanem, amely örömet, dicsőséget és jólétet biztosít, szépet és nagyot alkot, nemcsak a magunk, hanem az általános emberi jólét emelésének érdekében is.

Pedig Torontálvármegyében érdemes dolgozni, mert oly terület ez, amelyen még igen sokat lehet alkotni. Nem azért, mintha eddig keveset tettünk volna, — mert dicsékvés nélkül elmondhatjuk, hogy semmi tekintetben nem állunk az első sorok mögött, — hanem azért, mert a viszonyok itt oly szerencsések, hogy a föld termőképességét még nagymértékben lehet fokozni.

A vármegye tehát nemzetgazdasági szempontból is igen fontos része az országnak. Multja nem nagy, de jövője annál kecsgetetőbb, mert ez az életrevaló, egészséges és kulturális néptől lakott hatalmas termékeny terület, mely hazánk gazdasági és ipari termékeinek nagy és közvetlen piacával a Balkánnal a Duna által hosszú vonalon érintkezik, Szerbia két legélénkebb forgalmu városával, Belgráddal és Szemendriával közvetlenül határos, az ország gazdasági életében nagy szerepre van hivatva.

A vármegyét e tekintetben még nem méltányolják kellően; az ország szívéből még távol van; mert bár helyi közlekedése eléggé fejlett, de székhelye vicinális vasút mellett fekszik, a gazdasági és kulturális áramlatok főirányaitól félreesik s így csak a maga erejéből fejlődhetik.

Ha azonban az állami kormányzat is nagyobb figyelemben fogja részesíteni, ha itt országos érdekekből megfelelő vasúti fővonalat épít, mely a vármegyét hosszában átszelve, Szerbián, Szemendrián és a termékeny Morava völgyén át Konstantinápoly felé újabb gazdag területeket von be a világforgalomba, ha majd nagyobb kulturális intézményeket és közzgazdasági vállalatokat segít teremteni, amelyek által nagyobb tekintélyt és erőt állíthat ki az ország határára a Balkán felé, amerre a politikai és gazdasági érdekei irányítják, akkor lesz Torontálvármegye csak igazán erős Határvidékké, gazdasági és kulturális téren tehát modern értelemben.

Ez lesz a vármegye jövő hivatása. Ennek a tudatában kell tovább dolgozunk és ennek mielőbbi elérésére kell törekednünk.

— **Iparengedélyek.** A tegnap délelőtt tartott városi iparhatósági ülésen a következők kaptak iparengedélyt: Thiesz Jakab, Tiefenbach Mihály és Ambrózy Ferenc kisebb kőművmunkák végzésére, Wilhelm Mihályné bérkoesi tartásra,

Tyosity Lyubomir szatócsüzletre, Brennessel Józsefné élelmiszerárúsításra és Pano Jane sütőiparra.

— **Kitüntetett lapszerkesztő.** Temesvárról jelentik: A király Lendvai Miklóst, Temes megye tisztelbeli főjegyzőjét, a Délmagyarországi Közlöny szerkesztőjét a közigazgatás és közművelődés terén szerzett érdemei elismerésül a Ferenc József rend lovagkeresztjével tüntette ki és az erről szóló királyi kézirat a hivatalos lap egyik legközelebbi számában fog megjelenni.

Lendvai Miklós Temesvármegye legszorgalmasabb tisztviselője, minden kulturális akció fáradhatlan munkása és a magyar sajtó legrégebbi tollforgatója Temesvárott. A megyei közigazgatásnak tevékeny munkása, az Arany János Társaság ügyeit ő vezeti, a tudóvszelleles küzdelemből ugyancsak kivieszi a részét és dolgozik minden kulturális akció sikere érdekében. Amellett szerkeszti a Délmagyarországi Közlönyt, szerkesztette már azon időkben, mikor egy magyar lapnak még nem volt Temesvárott közönsége és szerkeszti ma is, huszonöt év után. Ennek a huszonötéztendő ujságírói tevékenységnek a megünneplése egybeesik a kitüntetéssel. A kitüntetést a szombatban tartandó megyei közgyűlésen adja át Lendvainak a vármegye főispánja és este a megyei tisztviselők és törvényhatósági bizottsági tagok a Hungária-szállodában vacsora keretében ünneplik Lendvait. Ugyancsak bankettel ünneplik Lendvai kitüntetését a temesvári hírlapírók is, akiknek üdvözléséhez és örömehez mi is szeretettel csatlakozunk.

— **Gadaköri látogatások.** Marton Andor, a m. gazd. egyesület főtitkára, március hó 2-ikán a magyarszentmihályi, március hó 3-ikán pedig a keresztési gazdakört látogatta meg s mindkét helyen szakelőadást tartott az illető gazdákat a legszorosabban érdeklő gazdasági kérdésekről. Magyarszentmihályon a gadaköri összejövetel után Jakob Gyula r. kath. lelkész, gadaköri elnök és Liphay József községi jegyző kíséretében megtekintette Marton Andor a háziipari tanfolyamot, melyen 22 ifju nyer kiképzést a kosárfonás mesterségéből. Ugy a magyarszentmihályi, mint a Tordai Antal községi jegyző vezetése alatt működő keresztési gazdakör valóban áldásos működést fejtenek ki a község lakosságának gazdasági és kulturális haladása érdekében s üdvös tevékenységüknek már is jelentékeny nyomai mutatkoznak minden téren, de főként az állattenyésztés terén.

— **Köszönet.** A Torontálmegeyi takaré- és hitelbank igazgatósága szíves volt a főgimnáziumi deáksegélyző-egyesület céljaira 100 koronát adományozni, mely nagylelkű adományért hálás köszönetet mond az igazgatóság.

A Torontálmegeyi takaré- és hitelbank 100 koronát adományozott a nagybecskereki patronage-egyletnek. Az egylet vezetősége ezután is hálás köszönetet mond az adományért.

— **A filharmónikusok előadása.** A nagybecskereki filharmónikusok március 17-ikén este ismét előadják a városi színházban „A kis cukros” című bohóságot, amelylyel szilveszter estéjén olyan zajos sikert arattak.

— **A képtárlat bezárása.** A Pest-szállodában rendezett képtárlatot a mai nappal bezárták. Ebből az alkalomból a kiállítás vezetősége Rott Artur rajztanár és Mihályi Mihály festőművész meleg köszönetüket tolmácsolják Nagybecskerek város vezetőférfiainak s a város közönségének azért az érdeklődésért, amelylyel a műtárlatot fölkarolták.

— **Sötét bün.** Rémes és sötét büneset tartja izgalomban Ótelek községét s az eset titkainak kibogozása a hatóságoknak is gondot ad. A rémes históriát tudósítónk a következőkben adja elő: A községi ovodában már hosszabb idő óta cselédképen szolgál egy fiatal leány, akinek hajadon létere egy 5 hónapos gyönyörűen fejlett leánygyermek volt, akit szolgálati helyén gondozott. A gyermeket a cselédleány rendszerint a konyhában tartotta s az ott levő gyermekocsiban feküdt. Így volt ez mult pénteken is, amikor korán reggel a cseléd felkelt és elment, hogy a szomszédból

friss tejet hozzon. Miután a cseléd soká nem tért haza, az ovónő is felkelt megkeresni a cselédjét. Mikor a konyhába ment az ovónő, észrevette, hogy a konyha ajtaja tárva van és a gyermekocsiból a leányka hiányzik. Az ovónő első percében azt hitte, hogy a cseléd szokása ellenére magával vitte a gyermeket, de nemsokára hazatért a cseléd a gyermek nélkül. Urnöje kérdőre vonta a gyermek miatt, mire a leány nagy rémületbe esett, mert szerinte a gyermeket otthon hagyta s a konyhaajtót nem zárta ugyan be, de betette. Az ovónő és cselédje rögtön a gyerek keresésére indultak s hosszas keresés dacára sehohol nem találták. Később mikor az egyik ovodás gye mek egy félreeső helyre ment, a földön megtalálta a cseléd kisleányának egyik játékszerét, melyet az ovónőnek át is adott. Az ovónő erre odament, ahol a játékszer talált s itt nagy rémületére azt látta, hogy kisleány fejjel lefelé a pócegödörbe van nyomva. A borzalmas helyzetben levő teljesen felöltözött apróságot azonnal kivették a gödörből, de a szerencsétlen gyerek ekkor már halva volt. Az esetet mindjárt bejelentették a csendőrsnek s ez megindította a nyomozást, hogy hogyan került a csecsemő a gödörbe. A csendőrség értesítette a módosi kir. járásbírókat is s Kovács Gyula járásbíró, dr. Stefanovics Aurél bírósági jegyzővel és dr. Fialowszki Béla tsziki orvos és dr. Schimpl János módosi orvos azonnal kimentek Ótelekre s a vizsgálatot megindították. A vizsgálat két irányban folyik. Egyik részben a cselédleány ellen, akiről azt beszélék, hogy legutóbb kérorje akadt volna, ki azonban azért habozott még, mert a gyermeket nem akarná magához venni s így a cseléd állítólag maga pusztította volna el a magzatát. Másrészt arra irányul a vizsgálat, hogy a leánynak hir szerint versenytársa lett volna, aki minden áron elakarta távolítani őt kéréjétől s ez ölte volna meg a magzatot, hogy a gyanút reá hárítsa s így megakadályozza, hogy Barta Rozália férjhez mehessen. A rémes história kibogozásán dolgoznak most a nyomozó hatóságok.

— **Csak Mauthner-féle magvakat vásárolnak helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovására és a vevők kárára lehetséges.**

TÁVIRATOK.

Kormányválság?

Hírek a kormány lemondásáról. — **Minisztertanács.** — **A miniszterelnök ma Bécsbe utazik.** — **Holnap kihallgatásra megy a királyhoz.**

Budapest, márc. 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) A Justh-párti politikussal szövetkezett bécsi intrika egyre jobban kavargja az anyagot a válsághoz. A helyzet ma már odafajult, hogy tömegesen szállnak a válsághírek s ezzel együtt olyan híresztelések, amelyek a kormány lemondásáról beszélnek. Ellenőrizhetetlen jelentések keringenek a mai déli órákban arról, hogy a kormány a ma délután tartandó minisztertanácsra aláírja lemondását és ezt holnap Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök benyújtja a királynak. Hogy e hírek mennyiben komolyak és mennyiben felelnek meg a valóságnak, azt ebben a pillanatban nem lehet tudni. De bár ha nincs is pozitívum, a hírekről kötelességünk beszámolni.

Ma délután a miniszterelnöki palotában a kormány

minisztertanácsot

tart. A tanácskozáson résztvesz a kormány valamennyi tagja s hir szerint a kabinet tagjai ez alkalommal aláírják lemondásukat.

A miniszterelnök, ugyancsak a szállongó hírek szerint, ma délután Bécsbe utazik a kormány elhatározásával s hol-

Valódi brünni szövetek

az 1912. évi tavaszi és nyári idényre.

Egy szelvény 3.10 m. hosszú teljes férfiruhához (kabát, nadrág és mellény) elegendő, csak

Egy szelvényt fekete szalonruhához 20.- K-ért, szintugy felöltőszövetet, turistalódent, selyemkamgarnt stb. gyári áron küld mint megbízható és szolid cég mindenütt ismert posztógyári raktár

Siegel-Imhof Brünn.

Minták ingyen és bérmentve. Az előnyök, a melyeket a magánvevő élvez, ha szövetségletét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendel meg, igen jelentékenyek. Szabott, legolcsóbb árak. Óriási választék. Mintahü, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen friss árban.

nap délelőtt az uralkodónál különkihallgatáson jelenik meg s

benyújtja a kormány lemondását.

Ugyanez a forrás jelenti, hogy a miniszterelnök a kormány lemondását a képviselőház pénteki ülésén jelentené be.

A további hírek tudni vélik, hogy a holnapi kihallgatáson a király a kormány lemondását tudomásul venné és megbízná tovább az ügyek vitelével és egyben felszólítja, hogy ajánljon utódot. Azt mondják, hogy a miniszterelnök nem ajánl utódot, hanem javasolni fogja több politikust, nevezetesen Csáky Albin gróf, Tisza István gróf, Lukács László, Návay Lajos, Wekerle Sándor, továbbá esetleg Andrássy Gyula gróf, Apponyi Albert gróf, Kossuth Ferenc és Zichy Aladár gróf meghallgatását.

A képviselőház ülése.

Budapest, márc. 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) A képviselőház mai ülése a szállongó válsághírek folytán egészen jelentéktelenné zsugorodott össze. Az ülés elején a Pályi-ügyet tárgyalták s hosszabb vita után, amelyben a Justh-pártnak különböző szigorú megtorlás iránt tettek javaslatot, a Ház Szemesáry György indítványára kimondta, hogy a Pályi-ügyet a mentelmi bizottság elé utasítja s a bizottság köteles 24 óra alatt javaslatot, illetőleg jelentést tenni. A mult ülés jegyzőkönyvét ezuttal mindjárt az ülés elején szó nélkül hitelesítették, mindazonáltal a Pályi-vita és néhány személyes kérdésben történt felszólalás annyira kitöltötte az ülést, hogy az interpellációkig eltelt az idő. Az ülés végén azután két kisebb jelentőségű interpelláció volt.

A király budapesti útja.

Budapest, márc. 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsi jelentés szerint a király a jövő héten érkezik Budapestre és itt két-három hetet tölt. Ezzel kapcsolatban jelentik, hogy a király budapesti tartózkodása alatt történne meg a döntés is a magyar válságban.

Az osztrák kormány lemondása.

Budapest, márc. 6. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből sürgönyzik, a Reichsrath mai ülésén elterjedt hírek szerint a Stürgkh-kormány e héten beadja lemondását.

Tőzsde.

A Lloyd budapesti távirata március 6.

Buza (áprilisra)	23.40
Buza (májusra)	—
Rozs (áprilisra)	20.78
Zab (áprilisra)	19.66
Tengeri májusra)	17.44

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Pályázat.

Kataszteri és közigazgatási teendőkben jártas egyén 1 hónapra 4 kor. napidij mellett alkalmazást talál. — Megfelelés esetén hosszabb időre (4-5 hónapra) alkalmazom.
Nagyvárad, 1912. március 4-én.

321-2.2

Röhling Ferenc, jegyző.

22 éves gazdag amerikai hölgy
férjhez menne
csinos, egészséges urhoz
Vagyon, vallás mellékes.

Cim: Hymen. Berlin 18. 150-108

155. Bvk. 1912. sz.

323-1.1

Árverési hirdetés.

A nagybecskereki kir. járásbíró 1911. évi Sp. II. 944/3. és 995/3. számú végzésével megkeresett nagybecskereki kir. járásbírósnak 1911. évi V. 1429. és 1388. számú végzése folytán Caran János és társa javára 108 korona tőkekövetelés és járuléki erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán 1911. évi október hó 28. napján lefoglalt és 1080 koronára becsült ingóságokra az árverés elrendeltetvén, annak Nagyvid-pusztán Ernőháza község határában leendő megtartására határidőül **1912. évi március hó 9. napjának délutáni 2 órája** kitűzték az 1911. évi V. 1388/7. sz. a. kelt végzés alapján.

Az árverés alá kerülő ingóságok megjelölése: buza, tengeri. zab.

Az árverés az 1908. évi XLI. t.c. 20. §-a értelmében még a következő foglaltatok részére is elrendeltetett: Istvánföldi takarékos és hitelintézet rt. javára 800 korona.

Nagybecskereken, 1912. évi február hó 13. napján.

Schmelz, kir. bir. végrehajtó.

Három szobás lakás

konyha és mellék helyiségekkel együtt május hó elsejétől kiadó. - Bővebbet **Hercog Gyula** szénkereskedésében **Nagybecskerek.**

322-31

3386-1911. szám.

324-1.1

Bérbeadási hirdetés.

Szárcsatelek község mint erk. testület tulajdonát képező s Szárcsatelek község belterületén a nagybecskerek-módosi törvényhatósági ut mentén fekvő **46. ö. i. számú ház** — amely 4 szoba, 1 konyha, istálló és egyéb melléképületekből áll, s amelyhez az udvaron kívül circa 800 m²-es kert is tartozik, — **1912. évi március hó 24-én d. e. 9 órakor Szárcsatelek községénél tartandó árverésen 5 évre haszonbérbe fog adni.** Ezen ház üzletnek esetleg kereszthelyiségnek alkalmas.

Szárcsatelek, 1912. március 4-én.

Az előljáróság.

Eladó ház.

Nagybecskereken a Bakits utcában levő 2698. sz. ház szabad kézből

eladó.

Bővebbet a tulajdonosnál: Forgalmi főnökség, Nagybecskerek - Bégapart.

327-1.1

7616-1912. szám.

311-3.3

Pályázati hirdetés.

Torontálmegyéni megüresedett I. közigazgatási fogalmazó gyakornoki állásra pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy képesítési bizonyítványokkal és eddigi működésüket feltűntető, valamint erkölcsi bizonyítványokkal felszerelt kérvényüket Torontálmegye főispánjához címezve folyó évi március hó 30-ig nálam adják be.

Az állás kezdő fizetése az 1904. évi X. t.-c. alapján 1000 korona.

Az államtudományi államvizsgálattal nem bíró végzett joghallgatók csak ideiglenesen az államvizsgának egy év alatti sikeres letételétől függően alkalmazhatók.

Kelt Nagybecskereken, 1912. évi március hó 2-án.

Jankó, alispán.

Törökbeesei járás főszolgabírájától.

813-1912. szám.

306-3.3

Pályázati hirdetés.

Torontálmegye törökbeesei járásához tartozó Karlova községben megüresedett községi orvosi állásra pályázatot hirdetek.

A községi orvos javalmazása az 1908. évi XXXVIII. t.-c. értelmében 1600 kor. évi fizetés, 5-5 évenként megismétlődő — összesen 800 koronára emelkedhető — 200 korona ötdéves korpótlék, szabad lakás és a szabályrendeletileg megállapított látogatási díjak.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1908. évi XXXVIII. t.-c. 7. §-ában előírt képesítésüket és eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt, valamint nyelvismeretüket is feltűntető kérvényüket hozzám folyó évi **április hó 1-ig** nyújtsák be.

A később érkező kérvényeket nem fogom figyelembe venni.

A választás napját később fogom meghatározni.

Törökbeese, 1912. évi február hó 28-án.

Báró dr. Csávósy Ignác, főszolgabíró.

Mokrin község előljáróságától.

7223-1911. szám.

315-3.2

Árlejtési hirdetés.

Mokrin község képv. testületének 33/911. kgy. sz. véghatározata alapján az itt helyt építendő új iskola építési munkálataira vonatkozólag.

A fent említett munkálatok biztosítása céljából f. évi március 30-án délelőtti 9 órára a mokri községi tanácssteremben tartandó árlejtés hirdetik a következő feltételek mellett:

1. Az árlejtésen minden hazai iparos részt vehet, ki iparának gyakorlatára hatósági engedéllyel bír. Azon pályázók, kik törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek ajánlatukban képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és képesítését okmányilag igazolni.

2. Az építési munkák a munka átadás napjától számított 15 nap alatt megkezdendők és 3 hó alatt befejezendők.

3. Minden árverelő köteles a kiküldési árnak megfelelő 5%-os bántépénzt az árlejtés megkezdése előtt az árlejtést vezető községi bíró kezéhez lefizetni.

4. Vállalkozónak bántépénze a képv. testületnek döntésig a közs. pénztárban letétként fog kezeltetni.

5. A szobán forgó munkálatra vonatkozó műszaki terv és részletes költségvetési előirányzat a hivatalos órák közben megtekinthető.

6. Az árlejtés vállalkozóra azonnal, a községre nézve csakis a képv. testületnek jóváhagyása után válik kötelezővé.

7. Minthogy ezen iskola építésére két tervezet van, ugymint az Ernszt-féle 9179 kor. 76 fillérrel, a másik pedig a Kiss mérnök által készített 28.243 kor. 38 fillérrel, az árlejtés előbb az első, ennek befejezte után folytatólag a másik tervezet alapján fog megtartani.

8. Mindkét esetben vállalkozó köteles a község által beszerzett, a helyszínen levő 17.800 drb téglát, ezrét 32 koronával számítva, átvenni, ha pedig a Kiss-féle tervezet lesz elfogadva, a lebontandó, de felhasználható anyagot a napi árban átvállalni.

Mokrin, 1912. január hó 24-én.

Az előljáróság.

SALVATOR**GUMMI SARKAK****VILÁG CZIKK****UTÓLÉRHETETLEN****TARTÓSSÁGU!****MINDENŰT KAPHATÓ.**

10-3-10

Törökkanizsai járás főszolgabírájától.

1174. V. 1912. szám.

314-3.2

Pályázati hirdetés.

Csóka községben üresedésben lévő községi irnoki és községi végrehajtói állásokra ezennel pályázatot hirdetek.

Az irnoki állás javalmazása évi 600 (hatszáz) korona fizetés és 80 (nyolcvan) korona kézbesítői díj, a végrehajtóé évi 720 (hét-százhusz) korona fizetés.

Felhívom a pályázni szándékozókat, hogy szabályszerűen felbélyegezett sajátkezűleg írt kérvényeiket, erkölcsi, képesítési és eddigi alkalmaztatásukat igazoló bizonyítványokkal felszerelve f. évi március hó 25-ig hivatalomnál adják be. Az elkészült vagy felszeretlenül érkezett kérvényeket figyelembe venni fogom.

Törökkanizsán, 1912. március hó 1-én.

Dr. Mihálovits, h. főszolgabíró.

Férfi és női sifon ingek

a legjobb minőségben.

Jonász Bertalan.

281-4.3

Torontálmegye közigazgatási bizottságától.

1068-1912. kb. számhoz

316-3.2

Hirdetés.

A nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur folyó évi február hó 19-én 9431/III. szám alatt kelt rendeletével Nagy-kikinda állomásának bővítési céljaira Nagy-kikinda r. t. város határában szükséges földterületekre nézve a kisajátítási eljárást elrendelvé, a vonatkozó tárgyalás folyó évi március 23-án d. e. 9 órakor Nagy-kikinda város polgármesteri hivatalában fog megtartani.

Felhívom tehát az érdekelt feleket, hogy fenti időre kitűzött tárgyaláson annál inkább megjelenjenek, minthogy a bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is fog érdemileg határozni, ha az érdekelt felek közül senki sem jelenik meg.

A kisajátítási terv és összeírás a tárgyalást megelőzőleg 15 napi közszemlére Nagy-kikinda város polgármesteri hivatalánál van kitéve.

Nagybecskerek, 1912. évi március hó 1-én.

Főispán helyett: Jankó, alispán.